

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата психологічних наук, доцента, доцента кафедри психології та соціальної роботи Західноукраїнського національного університету
Бригадир Марії Богданівни на дисертацію Стецюка Юрія Олеговича
на тему: «Психологічні особливості формування медіаційної компетентності майбутніх соціальних працівників», поданої до захисту в
разову спеціалізовану вчену раду ДФ 58.082.105
Західноукраїнського національного університету на здобуття ступеня
доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 053 Психологія**

Актуальність теми дисертації. Сучасні суспільні зміни супроводжуються зростанням соціальної напруги, конфліктності та ускладненням взаємодії між людьми й соціальними групами. Це безпосередньо впливає на діяльність фахівців соціальної сфери, підвищуючи вимоги до їхньої психологічної готовності працювати в умовах нестабільності, невизначеності та емоційного навантаження. У професійній практиці соціальний працівник постійно стикається з конфліктами між клієнтами, членами родин, різними соціальними групами та інституціями. Такі ситуації вирізняються не лише протилежністю інтересів, а й високою емоційною напруженістю, різними очікуваннями та відмінними інтерпретаціями подій, що ускладнює конструктивну взаємодію та підвищує ризик загострення конфлікту. Ефективність роботи фахівця значною мірою залежить від здатності підтримувати діалог і сприяти відповідальному вибору сторін.

У цьому контексті медіація постає як важливий інструмент відновлення комунікації та врегулювання конфліктів. Водночас її не можна зводити лише до формальних процедур чи технік, адже вона передбачає роботу з емоціями, смисловими інтерпретаціями, рефлексією та суб'єктною позицією учасників. Тому медіаційна компетентність виходить за межі суто процедурної підготовки. Попри це, у професійній освіті майбутніх соціальних працівників вона часто обмежується засвоєнням алгоритмів і правових аспектів. Це створює

суперечність між потребами практики та рівнем теоретико-методологічної розробки проблеми, унаслідок чого готовність до медіаційної взаємодії формується фрагментарно. Отже, актуальним є дослідження психологічних особливостей формування медіаційної компетентності у процесі професійної підготовки соціальних працівників.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, подані у кваліфікаційній роботі, відзначаються достатнім рівнем теоретичного й емпіричного обґрунтування. Достовірність результатів забезпечена ґрунтовним опрацюванням широкого спектра вітчизняних і зарубіжних джерел, що відображають сучасний стан дослідження проблеми формування медіаційної компетентності майбутніх соціальних працівників.

Логічна структура дослідження, послідовність викладу, узгодженість теоретичних положень із емпіричними даними та системність узагальнень у висновках до розділів і загальному підсумку свідчать про цілісність і концептуальну завершеність роботи. Обґрунтованість емпіричних результатів підтверджується використанням відповідного психодіагностичного інструментарію та комплексу математико-статистичних методів обробки даних, що узгоджуються з метою і завданнями дослідження. Поєднання кількісного та якісного аналізу забезпечує валідність, надійність і репрезентативність отриманих висновків, а сформульовані положення та рекомендації є науково аргументованими й практично значущими.

Новизна дослідження та одержаних результатів.

У дисертації Стецюка Ю. О. вперше на теоретико-методологічному рівні обґрунтовано психологічні особливості формування медіаційної компетентності майбутніх соціальних працівників як цілісного процесу, що інтегрує розвиток рефлексивності, емоційної саморегуляції, суб'єктності та смислового опосередкування конфліктної взаємодії. Запропоновано цілісну теоретичну модель формування медіаційної компетентності, яка відображає психологічний зміст професійної підготовки та логіку поетапного розвитку її структурних

компонентів. Емпірично визначено рівні сформованості медіаційної компетентності майбутніх соціальних працівників і встановлено характер взаємозв'язків між її складовими.

Уточнено структуру медіаційної компетентності з урахуванням її психологічного змісту та можливостей емпіричної операціоналізації, а також поглиблено уявлення про взаємозв'язок когнітивних, емоційно-регулятивних, комунікативних і поведінкових компонентів у майбутніх соціальних працівників. Конкретизовано психологічний зміст умов формування медіаційної компетентності в процесі професійної підготовки, зокрема значення рефлексивних практик, розвитку емоційної регуляції та набуття досвіду конструктивної взаємодії в конфліктних ситуаціях. Подальшого розвитку набули наукові уявлення про психологічні чинники формування медіаційної компетентності у системі професійної підготовки соціальних працівників у контексті інтеграції особистісних, комунікативних і емоційно-регулятивних характеристик.

Зміст дисертації та відповідність встановленим вимогам.

Кваліфікаційна робота вирізняється чіткою та завершеною структурною організацією, що включає вступ, три взаємопов'язані розділи з підсумковими висновками, загальні висновки, список використаних джерел та додатки. Така композиційна побудова забезпечує послідовне розгортання авторського наукового задуму від теоретико-методологічного обґрунтування проблематики до її емпіричного дослідження та інтерпретації отриманих результатів. Зміст роботи цілком відповідає поставленій меті та завданням дослідження, характеризується концептуальною цілісністю, логічною послідовністю й методологічною зрілістю викладу.

Перший розділ присвячений ґрунтовному аналізу теоретико-методологічних основ формування медіаційної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери. У другому розділі проаналізовано результати експериментального вивчення медіаційної компетентності майбутніх соціальних працівників із дотриманням вимог наукової логіки, методологічної коректності та інтерпретаційної обґрунтованості. Третій розділ містить психологічне

обґрунтування та апробування програми формування медіаційної компетентності майбутніх соціальних працівників.

Зміст дисертації відповідає критеріям, що висуваються до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія. Робота вирізняється достатнім обсягом, високим рівнем наукової аргументації, коректним застосуванням поняттєво-категорійного апарату та системним дотриманням принципів академічної доброчесності. Подані матеріали мають системний характер і наукову цінність, що підтверджує сформованість у здобувача здатності до самостійного проведення повноцінного дослідження у психологічній науці.

Кваліфікаційна робота виконана автором самостійно, з належним дотриманням етичних та нормативних засад сучасної наукової діяльності. коректно інтегруються наукові ідеї, концептуальні положення та емпіричні результати інших дослідників, забезпечуючи точність покликань і належне бібліографічне оформлення згідно з чинними стандартами. Відсутність порушень академічної доброчесності підтверджується результатами перевірки дисертації у програмі «Strike Plagiarism», які підтверджують відсутність ознак плагіату та інших некоректних текстових запозичень. Отож робота відповідає етичним і правовим нормам наукової діяльності та може бути рекомендована до публічного захисту.

Практичне значення результатів дослідження.

Практичне значення результатів дослідження полягає в можливості їх застосування під час професійної підготовки майбутніх соціальних працівників з метою формування й розвитку медіаційної компетентності як важливої складової психологічного змісту їхньої діяльності.

Запропоновану теоретичну модель і програму розвитку медіаційної компетентності доцільно використовувати у закладах вищої освіти під час викладання психологічних і професійно орієнтованих дисциплін, а також у межах тренінгової та практико-орієнтованої підготовки здобувачів соціальної сфери.

Стандартизований опитувальник професійної ідентичності соціальних працівників і комплекс психодіагностичних методик, апробованих у дослідженні, можуть застосовуватися практичними психологами, викладачами та фахівцями соціальної роботи для оцінювання рівня сформованості медіаційної компетентності, визначення психологічних чинників її розвитку та моніторингу ефективності освітніх і розвивальних програм.

Матеріали кваліфікаційної роботи можуть бути використані в системі підвищення кваліфікації соціальних працівників, психологів і спеціалістів соціальної сфери, а також у діяльності центрів соціальних служб, медіаційних служб і організацій, що здійснюють психологічний та психосоціальний супровід осіб у ситуаціях конфлікту.

Отримані результати можуть слугувати науково-методичною основою для подальших досліджень психологічного забезпечення медіаційної діяльності та розвитку професійної компетентності фахівців соціальної сфери.

Повнота викладення результатів у наукових публікаціях.

Основні теоретичні та методологічні засади, а також результати емпіричного дослідження, висвітлені у дисертації, отримали системне й достатньо детальне відображення у наукових публікаціях здобувача. Матеріали роботи були апробовані у чотирьох фахових статтях, опублікованих у спеціалізованих виданнях з психології, яким присвоєна категорія Б, а також у шести тезах доповідей, включених до збірників матеріалів всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференцій, що забезпечує належний рівень експертної оцінки та наукової перевірки отриманих результатів.

Опубліковані матеріали вирізняються високою тематичною відповідністю основній проблематиці дисертаційної роботи, логічною цілісністю викладу та точністю використання фахової психологічної термінології. Інтенсивна публікаційна діяльність здобувача свідчить про системний і послідовний характер наукової роботи над обраною проблемою, дотримання стандартів академічної доброчесності та відповідність критеріям, встановленим для кваліфікаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Зауваження та дискусійні питання.

Високо оцінюючи наукову новизну, концептуальну цілісність і методологічну виваженість дисертаційної роботи, вважаємо за доцільне окреслити окремі дискусійні положення, що мають характер наукових уточнень і побажань.

1) Дискусійним є розмежування понять «психологічний супровід», «психологічна підтримка», «консультування» на рівні критеріїв і меж застосування в соціальній роботі особливо в питанні оптимального балансу між недирективністю та необхідністю інституційного контролю і прийняття рішень у соціальній роботі, де фахівець часто діє в нормативно визначених межах.

2) Видається дискусійним питання чіткості розмежування медіації та психологічного втручання. Попри аргументовану позицію щодо недирективності, у практиці соціальної роботи межі між цими форматами взаємодії часто є розмитими та потребують додаткового методичного обґрунтування.

3) У дисертації переконливо доведено ефективність авторської програми розвитку медіаційної компетентності, проте дискусійним залишається питання тривалості отриманого ефекту.

Висновок про відповідність роботи встановленим вимогам МОН.

Кваліфікаційна наукова праця Стецюка Юрія Олеговича на тему «Психологічні особливості формування медіаційної компетентності майбутніх соціальних працівників» постає концептуально цілісним та завершеним науковим дослідженням, у межах якого сформульовано оригінальні теоретичні узагальнення, запропоновано нові підходи та отримано результати з виразною прикладною значущістю, що істотно поглиблюють сучасні уявлення про психологічні особливості медіаційної компетентності майбутніх соціальних працівників. Здобувач продемонстрував високий рівень фахової компетентності, ґрунтовне володіння сучасним методологічним інструментарієм і здатність до розв'язання складних теоретичних і практичних проблем сучасної психології.

Зауважимо, що дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри психології та соціальної роботи Західноукраїнського національного

університету «Психосоціальне деталювання суспільних та особистісних подій як технологія мислевчинання» (державна реєстрація 0123U104568).

За змістом, науковим рівнем, новизною, теоретичною цінністю і практичною значущістю отриманих результатів, а також за якістю їх оприлюднення, дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 21.03.2022 р. № 341, 19.05.2023 р. № 502 та 03.05.2024 р. № 507), а її автор, Стецюк Юрій Олегович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Рецензент:

кандидат психологічних науки
доцент, доцент кафедри
психології та соціальної роботи
Західноукраїнського
національного університету

Марія БРИГАДИР

Підпис	<i>М. Бригадир</i>
Завіряю:	<i>А. Сеник</i>
НАЧАЛЬНИК ЗАГАЛЬНОГО ВІДДІЛУ	